

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

ટેક્સ અપીલ નંબર ૪૯/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સંકેત માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ શ્રી શાહ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ બી. એન. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકાર રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	હા.

૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

=====

આવકવેરાના કમિશનર અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

અમુલ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન વિરોધી (ઓ)

=====

દેખાવ:

શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ સાથે શ્રી એમ.આર. ભટ્ટ, વરિષ્ઠ વકીલ – અપીલકર્તા મટે

શ્રી તેજ શાહ, સંરક્ષક – વિરોધી પક્ષ મટે

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ શ્રી શાહ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ બી. એન. કારિયા

૮ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ શ્રી શાહ)

આયકર એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ (આ પછીથી "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે ઓળખાશે) દ્વારા આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૨૦૧૧ માટે આઈ.ટી.એ. નંબર ૩૦૩૨/અહદ/૨૦૧૩ માં પસાર કરાયેલા ૧૮ ઓગસ્ટ ૨૦૧૬ ના રોજના આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, જે દ્વારા વિદ્વત ટ્રિબ્યુનલે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ ગ્રાહ્ય રાખી છે અને એવું ઠેરવ્યું છે કે કરદાતાને આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨ [૧૫] ની વ્યાખ્યા હેઠળ "ધર્માદા સંસ્થા" કહી શકાય અને પરિણામે તે આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર છે, મહેસૂલ વિભાગે નીચે જણાવેલ કાયદાના સૂચિત પ્રશ્નો સાથે આ ટેક્સ અપીલ રજૂ કરી છે:

[એ] "શું એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧]

(એ) ના લાભો નકારી કાઢતા અને રૂ. ૩,૩૬,૦૬,૩૬૮/- ની

ઉમેરાયેલી રકમો રદ કરતા સી.આઈ.ટી. [અપીલ] તેમજ આકારણી અધિકારીના તારણને રદ કરીને કરદાતાની અપીલ મંજૂર કરવામાં નોંધપાત્ર ભૂલ કરી છે?"

[બી] "શું એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે અધિનિયમની કલમ ૧૩ [૮] સાથે વાંચતા કલમ ૨ [૧૫] ની જોગવાઈનો ઉપયોગ કરીને આકારણી અધિકારીએ જે ના મંજૂર કર્યા હતા તે કલમ ૧૧ અને ૧૨ ના લાભો આપવામાં નોંધપાત્ર ભૂલ કરી છે?"

૨. ટૂંકમાં વર્તમાન ટેક્સ અપીલ તરફ દોરી જતા તથ્યો નીચે મુજબ છે: –

૨.૧ કરદાતાએ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૨૦૧૧ માટે આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું અને આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ [આ પછીથી "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખાશે] ની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિનો દાવો કર્યો હતો, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કરદાતા ટ્રસ્ટ તબીબી સુવિધાઓ પૂરી પાડે છે, અને તેથી, તેની પ્રવૃત્તિઓ અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] હેઠળ ધર્માદા હેતુઓ માટે છે. જોકે, આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુને લાગુ કર્યું અને ઠેરવ્યું કે કરદાતા નફો કરતી કંપની છે, અને તેથી, "ધર્માદા હેતુઓ" ની સુધારેલી જોગવાઈઓને

ધ્યાનમાં લેતા કરદાતા ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓ હવે ધર્માદા નથી અને તેથી કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ દાવો કર્યા મુજબ મુક્તિ માટે હકદાર નથી. તેથી, આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ માટેના કરદાતાના દાવાને સ્વીકાર્યો ન હતો અને પરિણામે, રૂ. ૩,૩૬,૦૬,૩૬૮/- ની રકમ ના મંજૂર કરી હતી.

૨.૨ કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ માટેના કરદાતાના દાવાને ફગાવી દેતા આકારણી અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, કરદાતાએ વિદ્વત આવકવેરા કમિશનર [અપીલ] સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી. વિદ્વત સી.આઈ.ટી.[એ] એ કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ ફગાવી દીધી અને આકારણી અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને બહાલી આપી.

૨.૩ વિદ્વત સી.આઈ.ટી.[એ] દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, કરદાતાએ વિદ્વત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ આઈ.ટી.એ. નંબર ૩૦૩૨/અહદ/૨૦૧૩ થી અપીલ કરી. આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોસિએશનમાં સમાવિષ્ટ હેતુ અને ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને અને કરદાતા ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વત ટ્રિબ્યુનલે ઠેરવ્યું છે કે ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓ તબીબી રાહત પૂરી પાડતી કહી શકાય, અને તેથી,

અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] નું પરંતુ લાગુ પડશે નહીં અને કરદાતા
અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.

૩. વિદ્યુત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૧૮ ઓગસ્ટ ૨૦૧૬ ના
રોજના આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, મહેસૂલ
વિભાગે અધિનિયમના નીચેના સૂચિત પ્રશ્નો સાથે આ વર્તમાન ટેક્સ અપીલ કરી
છે: –

[A] "શું એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧]
(એ) ના લાભો નકારી કાઢતા અને રૂ. ૩,૩૬,૦૬,૩૬૮/- ની
ઉમેરાયેલી રકમો રદ કરતા સી.આઈ.ટી. [અપીલસ] તેમજ આકારણી
અધિકારીના તારણને રદ કરીને કરદાતાની અપીલ મંજૂર કરવામાં
નોંધપાત્ર ભૂલ કરી છે?"

[B] "શું એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે અધિનિયમની કલમ ૧૩ [૮] સાથે વાંચતા
કલમ ૨ [૧૫] ની જોગવાઈનો ઉપયોગ કરીને આકારણી અધિકારીએ જે
ના મંજૂર કર્યા હતા તે કલમ ૧૧ અને ૧૨ ના લાભો આપવામાં નોંધપાત્ર
ભૂલ કરી છે?"

૪. અપીલકર્તા-મહેસૂલ વિભાગ વતી હાજર રહેલા વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી મનિષ આર. ભટ્ટે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં તથા કરદાતાના ઉદ્દેશ્યો અને કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને જોતા, વિદ્વત ટ્રિબ્યુનલે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુને લાગુ ન કરીને ભૌતિક ભૂલ કરી છે. મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી ભટ્ટ દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કરદાતાના ઉદ્દેશ્યો દર્શાવે છે કે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ ખેડૂતોના આર્થિક વિકાસ માટે છે, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] મુજબ તેને "સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતા સેવા" માટેની કહી શકાય, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] નું પરંતુ લાગુ થશે. મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી ભટ્ટ દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ની ભાષા ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના અંતિમ ભાગ હેઠળ આવશે, એટલે કે, "સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ". એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે તેથી જ્યારે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ વેપાર, વાણિજ્ય કે વ્યવસાયના સ્વરૂપમાં હોય, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુને ધ્યાનમાં લેતા, કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને "ધર્માદા હેતુ" માટેની કહી શકાય નહીં, અને તેથી, કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર નથી.

૪.૧ મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી મનિષ આર. ભટ્ટ દ્વારા વધુમાં સબમિટ કરવામાં આવ્યું છે કે અન્યથા પણ, અંતિમ લાભાર્થીઓ એવા ખેડૂતો છે જેઓ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ કરી રહ્યા છે, અને તેથી પણ, કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને "ધર્માદા હેતુ માટે" કહી શકાય નહીં, અને તેથી, કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિનો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં. તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી ભટ્ટે આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટના આંધ્રપ્રદેશ સ્ટેટ સીડ સર્ટિફિકેશન એજન્સી વિરુદ્ધ ચીફ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ અને અન્ય, ૩૫૬ આઈ.ટી.આર. ૩૬૦ [મદ્રાસ]' ના કેસના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે. મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી ભટ્ટ દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્યથા પણ, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] માં આપવામાં આવેલ પદાવલિ, "ગરીબોને રાહત, શિક્ષણ, તબીબી રાહત" ને તે પછીની પદાવલિ "અને સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ" સાથે 'એજસડેમ જેનરીસ' (ejusdem generis) તરીકે અર્થઘટન કરવું જોઈએ જેથી મોટા પાયે જનતાને રાહતનો સંકેત મળે. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે તેથી, આ પદાવલિઓ પોતે સ્પષ્ટ હોવાથી, એવું કહી શકાય નહીં કે પ્રાણીઓને તબીબી રાહત તે પદાવલિઓમાં આવરી લેવામાં આવશે. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે તેથી, "ગરીબોની રાહત, શિક્ષણ, તબીબી રાહત" પદાવલિને અલગથી વાંચી શકાય નહીં અને તેને "જાહેર જનતાને રાહત" સાથે વાંચવાની રહે છે અને તેથી, "સામાન્ય જાહેર

ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ માટે" વાંચવાની રહે છે. તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં અને ઉક્ત પદાવલિઓને કેવી રીતે વાંચવી તે અંગે, વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી ભટ્ટે 'સોલ ટ્રસ્ટી લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, [૧૯૭૫] ૧૦૧ આઈ.ટી.આર. ૨૩૪ [એસ.સી.]' માં રિપોર્ટ થયેલા માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

૪.૨ મહેસૂલ વિભાગના વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી મનિષ આર. ભટ્ટે વધુમાં સબમિટ કર્યું છે કે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓ "સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતા" હેઠળ આવશે અને/અથવા કહી શકાશે અને કરદાતા ખેડૂતો પાસેથી સેસ વસૂલ કરી રહ્યા હોવાથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુને ધ્યાનમાં લેતા, કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિનો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૪.૩ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, આ વર્તમાન ટેક્સ અપીલને મંજૂર/દાખલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૫. અપીલકર્તા-મહેસૂલ વિભાગ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વત કાઉન્સિલ શ્રી એમ.આર. ભટ્ટને વિગતવાર સાંભળ્યા. આ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે રજૂ કરાયેલ એક ટૂંકો પ્રશ્ન એ છે કે શું કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓને

"ધર્માદા હેતુ" કહી શકાય અને કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિ માટે હકદાર છે, અથવા કરદાતાના કેસને "સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ માટે" કહી શકાય અને અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ કરદાતા દ્વારા દાવો કરાયેલ મુક્તિ પર વિચારણા કરવા માટે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] નું પરંતુ લાગુ પડશે?

૬. આ અદાલતની વિચારણા માટે મૂકવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી વખતે, કલમ ૨ [૧૫] ની વ્યાખ્યાનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી છે. નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૦૮ દ્વારા ૧ એપ્રિલ ૨૦૦૮ થી સુધારેલી આયકર અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] નીચે મુજબ વંચાય છે: –

કલમ ૨(૧૫): “ધર્માદા હેતુ” ગરીબોને રાહત, શિક્ષણ, તબીબી રાહત (પર્યાવરણની જાળવણી (જળસ્ત્રાવ, જંગલો અને વન્યજીવો સહિત) અને સ્મારકો અથવા સ્થળો અથવા કલાત્મક કે ઐતિહાસિક રસ ધરાવતી વસ્તુઓની જાળવણી) અને સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ;

પરંતુ સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ એ ધર્માદા હેતુ રહેશે નહીં, જો તેમાં વેપાર, વાણિજ્ય કે

વ્યવસાયના સ્વરૂપની કોઈપણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો સમાવેશ થતો હોય, અથવા વેપાર, વાણિજ્ય કે વ્યવસાયના સંબંધમાં સેસ અથવા ફી અથવા અન્ય કોઈપણ અવેજ બદલ કોઈપણ સેવા આપવાની પ્રવૃત્તિ સમાવિષ્ટ હોય, પછી ભલે આવી પ્રવૃત્તિમાંથી મળતી આવકના ઉપયોગ કે ઉપયોગિતા, અથવા જાળવણીનું સ્વરૂપ ગમે તે હોય;

પરંતુ વધુમાં કે જો અગાઉના વર્ષમાં તેમાં દર્શાવેલ પ્રવૃત્તિઓમાંથી મળતી આવકની કુલ કિંમત દસ લાખ રૂપિયા કે તેથી ઓછી હોય તો પહેલું પરંતુ લાગુ પડશે નહીં.

૭. ઉપરોક્ત પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી વખતે, મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોસિએશન અનુસાર કરદાતા-ટ્રસ્ટના ઉદ્દેશ્યોનો પણ સંદર્ભ લેવો જરૂરી છે. મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોસિએશન અનુસાર, કરદાતાના ઉદ્દેશ્યો નીચે મુજબ છે: –

૩.૧ ખેડૂતોના આર્થિક વિકાસ માટે અનુકૂળ સંશોધન, વિકાસ અને વિસ્તરણ કાર્ય હાથ ધરવું અને ખેડૂતોના લાભ અને સેવા માટે એક સંગઠન પૂરું પાડવું અને પશુધન, પશુપાલન અને કૃષિની ઉત્પાદક કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટેના કાર્યક્રમોનો અમલ કરવો.

૩.૨ ખેડૂતોના હિતમાં સલાહકાર સંસ્થા તરીકે કાર્ય કરવું.

૩.૩ કૃષિ અને પશુપાલન અને અન્ય સંબંધિત સમસ્યાઓના વિષય પર સંશોધન, વ્યાખ્યાનો, ચર્ચા અને પત્રવ્યવહાર અથવા માહિતીને પ્રોત્સાહન આપવું અને એઆરડીએ ના ઉદ્દેશ્યોને આગળ ધપાવવા માટે સમાન સંગઠન સાથે સહયોગ અને ભાગીદારી કરવી.

૩.૪ સંશોધન કાર્યો, ન્યૂઝલેટર્સ, બુલેટિન્સ, પંપલેટ્સ, પોસ્ટર્સ વગેરેને સીધી રીતે હાથ ધરવા અને/અથવા સબસીડી આપીને છાપવાની અને વહેંચવાની વ્યવસ્થા કરવી, જે એઆરડીએ તેના ઉદ્દેશ્યના પ્રચાર માટે ઈચ્છનીય ગણે.

૩.૫ કૃષિ અને પશુપાલનમાં શિક્ષણ અને વિસ્તરણ કાર્યના હેતુ માટે પ્રચાર અને ઓડિયો વિઝ્યુઅલ સાધનો દ્વારા તાલીમ અને પ્રચાર કાર્યક્રમનું આયોજન કરવું અથવા ફાઇનાન્સ કરવું અને/અથવા મદદ કરવી.

૩.૬ સંશોધન હાથ ધરવું અને વેટરનરી હોસ્પિટલો, લેબોરેટરી અને સેવાઓ, કૃત્રિમ ગર્ભાધાન કેન્દ્રો અને સેવાઓ સ્થાપિત કરવી અને

ચલાવવી અને ઢોરઢાંખરને દવાઓ અને વેટરનરી મદદ પૂરી પાડવી અને વધુમાં એવા કાર્યક્રમો હાથ ધરવા જે પશુધનના રક્ષણ, વેટરનરી સ્વાસ્થ્ય અને સ્વચ્છતામાં સુધારો કરી શકે અને પશુ રોગોને નિયંત્રિત અને નાબૂદ કરી શકે.

૩.૭ લેબોરેટરી, સંશોધન સંસ્થાઓ સ્થાપિત કરવી અને વર્ક અને તાલીમ શિબિરોનું આયોજન કરી શકે અને ખેડૂતોના લાભ માટે આવી તમામ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરી શકે.

૩.૮ પશુપાલન, કૃષિ અને સંલગ્ન ક્ષેત્રોમાં તાલીમ માટે શિષ્યવૃત્તિ ગ્રાન્ટ અને/અથવા લોન પૂરી પાડવી, ઉત્કૃષ્ટ સેવાઓ માટે અને/અથવા ઉપરોક્ત ક્ષેત્રમાં સંશોધન માટે ઇનામ અથવા એવોર્ડ અને અન્ય પ્રોત્સાહનો આપવા.

૩.૯ સ્વચ્છતા અને દૂધની ગુણવત્તાના ધોરણો સુધારવાના હેતુથી ગ્રામીણ સહકારી મંડળીઓને દૂધ એકત્રિત કરવાનું કેન્દ્ર બનાવવા અને/અથવા સાધનો માટે મદદ અથવા લોન આપવી. સાધનોમાં અન્ય બાબતો સાથે, પરીક્ષણ સાધનો અને સામગ્રી, દૂધના સંગ્રહ, ચિલિંગ અને સંગ્રહ માટેના સાધનો વગેરેનો સમાવેશ થશે.

૩.૧૦ સારા ઘાસચારા અને લીલોતરી દ્વારા અને પશુધન માટે પીવાનું પાણી ઉપલબ્ધ કરાવીને દૂધની ઉપજમાં સુધારો કરવા માટે પાણી પુરવઠાના સંસાધનો વધારવા માટે ગ્રામીણ સહકારી મંડળીને ગ્રાન્ટ અને/અથવા લોન આપવી.

૩.૧૧ પશુપાલન અને કૃષિ ક્ષેત્રની અન્ય સહકારી સંસ્થાઓને તકનીકી, નાણાકીય, વહીવટી અને અન્ય જરૂરી સહાય પૂરી પાડવી.

૩.૧૨ પશુ આહાર અથવા કૃષિ પેદાશના સંગ્રહ માટે વેરહાઉસ બનાવવા માટે ગ્રામીણ સહકારી મંડળીને ગ્રાન્ટ કે લોન પૂરી પાડવી અને/અથવા આપવી.

૩.૧૩ પશુધનની નસલ સુધારવા માટે પશુધનના ટોળાં અને ફાર્મ સ્થાપવા અને માલિકી ધરાવવી અને પશુધનની ઉત્પાદક કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે હર્ડ રજિસ્ટર અને/અથવા સલાહકાર સેવાઓ હાથ ધરી શકે અથવા સ્થાપિત કરી શકે.

૩.૧૪ આ ઉદ્દેશ્યોને આગળ ધપાવવા માટે સત્તામંડળો, રાજ્ય અથવા કેન્દ્ર સરકાર, આંતરરાષ્ટ્રીય એજન્સીઓ અને/અથવા વિશ્વમાં ગમે ત્યાં આવેલી અન્ય સંસ્થાઓ સાથે સહયોગ કરવો.

૩.૧૫ એવા કાર્યક્રમો હાથ ધરવા, જે પશુઓની ઉત્પાદક કાર્યક્ષમતા સુધારવા માટે ઘાસચારા અને પશુ આહારની ખેતી, સંરક્ષણ અને ઉપયોગની વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિઓને પ્રોત્સાહિત કરી શકે.

૩.૧૬ ખેડૂતોના આર્થિક વિકાસ માટે ફાર્મ અને પશુપાલનને પ્રોત્સાહન આપવાના અભ્યાસ અને અર્થશાસ્ત્ર હાથ ધરવા અને સર્વેક્ષણ તથા તેવી અન્ય પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવી.

૩.૧૭ સામાન્ય રીતે એવી અન્ય પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવી જે ઉપરોક્ત ઉદ્દેશ્યોને આગળ ધપાવે અને ઉપરોક્ત ઉદ્દેશ્યો માટે આનુષંગિક અને અનુકૂળ હોય તેવી તમામ અન્ય બાબતો કરવી.

૭.૧ એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓમાં સંશોધન હાથ ધરવું અને વેટરનરી હોસ્પિટલો, લેબોરેટરી અને સેવાઓ, કૃત્રિમ ગર્ભાધાન કેન્દ્રો અને સેવાઓ સ્થાપિત કરવી અને ચલાવવી; દૂધ ઉત્પાદકોના પશુઓને દવાઓ અને

વેટરનરી મદદ પૂરી પાડવી, જેમાં પશુધનના રક્ષણ, વેટરનરી સ્વાસ્થ્યમાં સુધારો કરી શકે અને પશુ રોગોને નિયંત્રિત અને નાબૂદ કરી શકે તેવા કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવાનો સમાવેશ થાય છે. મહેસૂલ વિભાગ વતી એવો કેસ છે કે કરદાતા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ બદલ અને/અથવા ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવા માટે ખેડૂતો/કૃષિકારો પાસેથી સેસ વસૂલ કરવામાં આવે છે અને કરદાતા-ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓ તબીબી રાહત કહી શકાય તેમ હોવા છતાં તે પ્રાણીઓ માટેની છે, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પ્રથમ ભાગ મુજબ કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને "ધર્માદા હેતુ" કહી શકાય નહીં અને તે સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાની પ્રગતિ હેઠળ આવશે. તેથી, જ્યારે કરદાતા સેસ વસૂલ કરી રહ્યા હોય ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુ અનુસાર કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને "ધર્માદા હેતુ" કહી શકાય નહીં, અને પરિણામે કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ મુક્તિનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી.

૭.૨ જોકે, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ને ધ્યાનમાં લેતા, મનુષ્યને અપાતી તબીબી રાહત અને પ્રાણીઓને અપાતી તબીબી રાહત વચ્ચે કોઈ તફાવત કરી શકાય નહીં. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] અનુસાર, ગરીબોને રાહત, શિક્ષણ, તબીબી રાહત, પર્યાવરણની જાળવણી (જળસ્ત્રાવ, જંગલો અને વન્યજીવો સહિત) ની કોઈપણ પ્રવૃત્તિને "ધર્માદા હેતુ"

માટેની કહી શકાય. તે એવું નથી કહેતું કે માત્ર મનુષ્યને અપાતી તબીબી રાહતની પ્રવૃત્તિઓને જ "ધર્માદા હેતુ" માટેની કહી શકાય. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ની ભાષા ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે. કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત મુજબ, કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ; વધુ ખાસ કરીને કાયદાની કલ્યાણકારી જોગવાઈને તે જેવી છે તેમ જ વાંચવી જરૂરી છે. ચોક્કસ કાયદાનું, ખાસ કરીને કલ્યાણકારી જોગવાઈનું અર્થઘટન કરતી વખતે તેમાં ન તો કંઈ ઉમેરી શકાય કે ન તો કંઈ બાદ કરી શકાય. જે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ "ધર્માદા હેતુ" માટેની હોય તેને મુક્તિ આપવાનો હેતુ અને ઉદ્દેશ્ય સિદ્ધ કરવા માટે "તબીબી રાહત" પદાવલિને વ્યાપક અર્થ આપવો જરૂરી છે. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓમાં દૂધ ઉત્પાદકોના દૂધાળા પશુઓને માતૃત્વ, એનિમેલ નર્સરી, પ્રજનનક્ષમતા, રસીકરણ પૂરું પાડવાનો સમાવેશ થાય છે. આમ, કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે છે કે દૂધાળા પશુઓ રોગમુક્ત રહે, તેમની ઓલાદમાં સુધારો થાય અને એકંદરે તેમનું કલ્યાણ થાય. આમ, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રાણીઓને અપાતી તબીબી રાહતની પ્રવૃત્તિઓ પણ "તબીબી રાહત" ની ભૂતપૂર્વ વિશિષ્ટ શ્રેણી હેઠળ જ આવશે અને તે અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના અંતિમ ભાગ એટલે કે "સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ" હેઠળ આવરી લેવાશે નહીં.

૮. હવે મહેસૂલ વિભાગ વતી કરાયેલી એ રજૂઆતોનો સવાલ છે કે કરદાતા તેમના દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ માટે સેસ વસૂલ/એકત્રિત કરી રહ્યા છે, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ના પરંતુને ધ્યાનમાં લેતા, કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને "ધર્માદા હેતુ માટે" કહી શકાય નહીં અને તેથી તે કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ કરાયેલા મુક્તિના દાવા માટે હકદાર નથી, તો તે અંગે શરૂઆતમાં જ એ નોંધવું જરૂરી છે કે એકવાર કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] ની પ્રથમ ત્રણ શ્રેણીઓમાં આવી જાય પછી કલમ ૨ [૧૫] નું પરંતુ લાગુ પડશે નહીં.

૯. હવે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓ પ્રાણીઓને તબીબી રાહત પૂરી પાડવાના ક્ષેત્રમાં છે તેવા ઉપરોક્ત તારણને ધ્યાનમાં લેતા, કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ મુક્તિ માટે હકદાર છે કે નહીં અને કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના પરંતુ પર આધાર રાખીને અને/અથવા તેને ધ્યાનમાં રાખીને કરદાતાને કલમ ૧૧ હેઠળ મુક્તિ આપવાનો ઇનકાર કરી શકાય કે કેમ, તો નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૦૮ દ્વારા સુધારેલા અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના સુધારા અને અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) માં પરંતુ ઉમેરવાનો સવાલ છે ત્યાં સુધી, તેનો ખુલાસો તારીખ ૧૯/૧૨/૨૦૦૮ ના સર્ક્યુલર નંબર ૧૧/૨૦૦૮ દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં ઉદ્યોગો અથવા વેપાર મંડળો ધર્માદા સંસ્થાઓ તેમજ પરસ્પર સંગઠનો હોવાનો દાવો કરે છે અને

તેમની પ્રવૃત્તિઓ માત્ર તેમના સભ્યોના ફાળદાન અને ભાગીદારી સુધી મર્યાદિત છે, તો તે પરસ્પરતાના સિદ્ધાંતોને કારણે અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના પરંતુના દાયરામાં આવશે નહીં. તારીખ ૧૯/૧૨/૨૦૦૮ ના સર્ક્યુલર નંબર ૧૧/૨૦૦૮ પરથી જણાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) માં નવું ઉમેરાયેલું પરંતુ એવા એકમોને લાગુ પડશે જેમનો હેતુ સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિ છે, એટલે કે અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) માં સમાવિષ્ટ 'ધર્માદા હેતુ' ની વ્યાખ્યાનો ચોથો ભાગ, અને તેથી આવા એકમો જો વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવતા હોય તો તેઓ કલમ ૧૧ હેઠળ કે અધિનિયમની કલમ ૧૦(૨૩સી) હેઠળ મુક્તિ માટે પાત્ર રહેશે નહીં. આમ, અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના યોગ્ય વાંચન પરથી, અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) નું નવું ઉમેરાયેલું પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના પ્રથમ ત્રણ ભાગો એટલે કે ગરીબોને રાહત; શિક્ષણ અથવા તબીબી રાહતના સંદર્ભમાં લાગુ પડશે નહીં. આમ, જ્યાં ટ્રસ્ટ કે સંસ્થાનો હેતુ ગરીબોને રાહત; શિક્ષણ કે તબીબી રાહત હોય, તો તે આકસ્મિક રીતે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવતી હોય તો પણ તે 'ધર્માદા હેતુ' ગણાશે. આમ, તારીખ ૧૯/૧૨/૨૦૦૮ ના સર્ક્યુલર નંબર ૧૧/૨૦૦૮ સાથે વાંચતા અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના વાજબી વાંચન પરથી એવું જણાય છે કે જો કરદાતાનો કેસ અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ના પ્રથમ ત્રણ ભાગો એટલે કે ગરીબોને રાહત; શિક્ષણ કે તબીબી રાહતમાં આવતો ન હોય અને જો તે ચોથા ભાગ એટલે કે સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય

કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિમાં આવતો હોય અને એવું જણાય કે સામાન્ય જાહેર ઉપયોગિતાના અન્ય કોઈપણ ઉદ્દેશ્યની પ્રગતિની આવી પ્રવૃત્તિમાં (એ) વેપાર, વાણિજ્ય કે વ્યવસાયના સ્વરૂપની કોઈપણ પ્રવૃત્તિ; અથવા (બી) સેસ કે ફી અથવા અન્ય કોઈપણ અવેજ બદલ વેપાર, વાણિજ્ય કે વ્યવસાયના સંબંધમાં કોઈપણ સેવા આપવાની પ્રવૃત્તિ કરવાનો સમાવેશ થાય છે, પછી ભલે આવી પ્રવૃત્તિમાંથી મળતી આવકના ઉપયોગ કે ઉપયોગિતા, અથવા જાળવણીનું સ્વરૂપ ગમે તે હોય, તો તેને "ધર્માદા હેતુ" માટે ગણવામાં આવશે નહીં અને તે અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૧૦. હવે સોલ ટ્રસ્ટી, લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ [ઉપરોક્ત] ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવેલા આધારનો સવાલ છે, તો તે બાબતને આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ટેક્સ અપીલ નંબર ૭૦૭/૨૦૧૩ [ડિરેક્ટર ઓફ ઈનકમ ટેક્સ (એક્ઝેમ્પ્શન) વિરુદ્ધ અમદાવાદ મેનેજમેન્ટ એસોસિએશન] ના કેસમાં વિગતવાર ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે અને ચર્ચવામાં આવી છે, જેમાં પેરા ૫.૪ માં ડિવિઝન બેન્ચે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે અને ઠેરવ્યું છે: –

"૫.૪. હવે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ કહી શકાય કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે આ અદાલત તેમજ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના

નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો અને વિચાર કરવો જરૂરી છે. ગુજરાત સ્ટેટ કોઓપરેટિવ યુનિયન [ઉપરોક્ત] ના કેસમાં આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે માત્ર નફાનું અસ્તિત્વ સંસ્થાને અધિનિયમની કલમ ૧૦(૨૨) હેઠળની મુક્તિ માટે અયોગ્ય બનાવશે નહીં, જો તેના અસ્તિત્વનો એકમાત્ર હેતુ નફો કરવાનો ન હોય પરંતુ શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓનો હોય. ઉક્ત નિર્ણયમાં ડિવિઝન બેન્ચે લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ [ઉપરોક્ત] ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ વિચાર કર્યો હતો, જેના પર આકારણી અધિકારી તેમજ મહેસૂલ વિભાગ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વત કાઉન્સિલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. ઉક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે: –

'અમને એવું જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલનો નિર્ણય જે કરદાતા અધિનિયમની કલમ ૧૦(૨૨) હેઠળ મુક્તિ માટે હકદાર નથી તેવું ઠેરવવા માટે લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ [ઉપરોક્ત] માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો પર આધાર રાખવા માંગે છે, તે સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનોના સંપૂર્ણ ગેરસમજ પર આધારિત છે. લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ [ઉપરોક્ત] માં સુપ્રીમ કોર્ટે અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) સાથે વાંચતા કલમ ૧૧ ની જોગવાઈઓ સાથે કામ

કરતી વખતે, જે "ધર્માદા હેતુ" ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું: -

અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) માં 'શિક્ષણ' શબ્દ જે અર્થમાં વપરાયો છે તે યુવાનોને આપવામાં આવતું વ્યવસ્થિત શિક્ષણ, સ્કૂલિંગ કે તાલીમ છે જે જીવનના કામ માટેની તૈયારી છે. તે પાઠશાળાકીય શિક્ષણના તે સમગ્ર કોર્સનો પણ નિર્દેશ કરે છે જે વ્યક્તિએ પ્રાપ્ત કર્યો છે. 'શિક્ષણ' શબ્દનો ઉપયોગ તે વ્યાપક અને વિસ્તૃત અર્થમાં થયો નથી, જે મુજબ વધુ જ્ઞાનનું દરેક સંપાદન શિક્ષણ બને છે. આ વ્યાપક અને વિસ્તૃત અર્થ અનુસાર, મુસાફરી એ શિક્ષણ છે, કારણ કે મુસાફરીના પરિણામે તમે નવું જ્ઞાન મેળવો છો... પરંતુ કલમ ૨ ના ખંડ (૧૫) માં 'શિક્ષણ' શબ્દ આ અર્થમાં વપરાયો નથી. તે ખંડમાં 'શિક્ષણ' નો અર્થ સામાન્ય શાળાકીય શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓના જ્ઞાન, કૌશલ્ય, મન અને ચારિત્ર્યને તાલીમ આપવાની અને વિકસાવવાની પ્રક્રિયા છે?"

સુપ્રીમ કોર્ટે ઉપરોક્ત અવલોકનોમાં યુવાનોને આપવામાં આવતા વ્યવસ્થિત શિક્ષણ, સ્કૂલિંગ કે તાલીમનો સંદર્ભ આપીને માત્ર એક ઉદાહરણ આપ્યું છે જેથી એ દર્શાવી શકાય કે અધિનિયમની કલમ

૨(૧૫) માં આવતા "શિક્ષણ" શબ્દનો અર્થ શું કરવાનો છે. અમને ખાતરી છે કે આ અવલોકનો "યુવાનો" સિવાયની વ્યક્તિઓને "શિક્ષણ" શબ્દના અર્થમાંથી બહાર રાખવા માટે ન હતા. "સ્કૂલિંગ" પદાવલિનો અર્થ "જે શાળાઓ, સૂચના આપે છે અથવા શિક્ષિત કરે છે" તેવો પણ થાય છે (ધ ઓક્સફર્ડ ઇંગ્લિશ ડિક્શનરી વોલ્યુમ ૯, પૃષ્ઠ ૨૧૭). સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે "શિક્ષણ" શબ્દ વ્યક્તિએ પ્રાપ્ત કરેલા પાઠશાળાકીય શિક્ષણના સમગ્ર કોર્સનો પણ નિર્દેશ કરે છે. આ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો "શિક્ષણ" શબ્દને સંકુચિત કે પંડિતાઈભર્યો અર્થ આપવા માટે ન હતા. મુસાફર જ્ઞાન મેળવે છે, ઠગાઈ અને ચોરીના ભોગ બનેલા લોકો વધુ ડહાપણ ધરાવતા થાય છે, નાઈટ ક્લબના મુલાકાતીઓ તેમના જ્ઞાનમાં જીવનના છુપાયેલા રહસ્યો ઉમેરે છે તેના વધુ દ્રષ્ટાંતો આપીને સુપ્રીમ કોર્ટે દર્શાવ્યું છે કે "શિક્ષણ" શબ્દનો ઉપયોગ હળવા અર્થમાં થયો નથી જેથી આવા જ્ઞાનના સંપાદનનો પણ સમાવેશ થઈ શકે. સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો માત્ર અધિનિયમની કલમ ૨(૧૫) ની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં "શિક્ષણ" શબ્દની યોગ્ય મર્યાદાઓ દર્શાવે છે. આ અવલોકનોનું ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જે રીતે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે તે રીતે અર્થઘટન કરવું યોગ્ય રહેશે નહીં જ્યારે તે તેના ચુકાદાના ફક્ત ૧૭ માં આ અવલોકનો પરથી એવો નિષ્કર્ષ કાઢે છે કે "શિક્ષણ" શબ્દ શાળાઓ, કોલેજો અને સમાન

સંસ્થાઓ સુધી મર્યાદિત છે અને જ્ઞાન મેળવવા માટેના અન્ય કોઈપણ માધ્યમો સુધી વિસ્તરતો નથી. સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો "શિક્ષણ" શબ્દને માત્ર પાઠશાળાકીય શિક્ષણ સુધી મર્યાદિત રાખતા નથી પરંતુ શિક્ષણના અન્ય સ્વરૂપોનો પણ "શિક્ષણ" શબ્દમાં સમાવેશ થાય છે. ઉપર નોંધ્યું છે તેમ, "સ્કૂલિંગ" શબ્દનો અર્થ સૂચના આપવી અથવા શિક્ષણ આપવું પણ થાય છે. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે ઉક્ત નિર્ણયમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા "શિક્ષણ" શબ્દને અયોગ્ય રીતે પ્રતિબંધિત અર્થ આપવામાં આવ્યો છે. જોકે, કલમ ૧૦(૨૨) ની જોગવાઈના સંદર્ભમાં, શિક્ષણના ખ્યાલને કોઈ વ્યાપક કે વિસ્તૃત અર્થ આપવાની જરૂર નથી, પણ તે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવે છે તેમ વિશિષ્ટ વિષયોમાં જ્ઞાન અને તાલીમના વ્યવસ્થિત પ્રસારને ચોક્કસપણે આવરી લેશે. બદલાતો સમય અને જ્ઞાનના સતત વિસ્તરતા ક્ષિતિજો અધ્યાપનની પદ્ધતિમાં ફેરફારો અને સંસ્થાકીય માળખામાં વધુ સારા ફેરફારો લાવી શકે છે. જ્ઞાનની પ્રગતિ તેના પ્રસારની યોગ્ય પદ્ધતિઓને પોતાનામાં સમાવી લે છે અને વર્ગખંડમાં બેસવાની પ્રાથમિક પદ્ધતિ મોટાભાગના પ્રારંભિક શિક્ષણ માટે આદર્શ રહી શકે છે, પરંતુ આગળના શિક્ષણ માટે અલગ દ્રષ્ટિકોણ હોવો જરૂરી બની શકે છે. શિક્ષણના ખ્યાલને કોઈ ચોક્કસ ફોર્મ્યુલામાં બાંધી દેવો કે માત્ર નિર્ધારિત માર્ગ દ્વારા વહેવડાવવો જરૂરી નથી. તેની પ્રગતિ નવા વિચારોની સ્વીકૃતિ અને તેને

મેળવનારાઓ સુધી પહોંચાડવા માટેના યોગ્ય સાધનોના વિકાસમાં રહેલી છે."

૧૧. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર, એવું કહી શકાય નહીં કે વિદ્યુત ટ્રિબ્યુનલે કરદાતાની પ્રવૃત્તિઓને અધિનિયમની કલમ ૨ [૧૫] માં આપવામાં આવેલી "ધર્મદા હેતુ" ની વ્યાખ્યામાં ગણવામાં/ઠેરવવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે, અને તેથી, કરદાતા-ટ્રસ્ટ અધિનિયમની કલમ ૧૧ [૧](એ) હેઠળ કરાયેલા મુક્તિના દાવા માટે હકદાર રહેશે.

૧૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને પૂર્વોક્ત કારણોસર, વર્તમાન ટેક્સ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તદ્દુસાર ફગાવી દેવામાં આવે છે. કાયદાના પ્રશ્નનો જવાબ કરદાતાની તરફણમાં અને મહેસૂલ વિભાગની વિરુદ્ધમાં આપવામાં આવે છે.

[ન્યાયમૂર્તિ એમ. આર. શાહ]

[ન્યાયમૂર્તિ બી. એન. કારિયા]

વિષય : પશુઓને અપાતી તબીબી રાહતને આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની
કલમ ૨(૧૫) હેઠળ "ધર્માદા હેતુ" ગણી કલમ ૧૧(૧)(એ) મુજબ કરમુકિતનો
લાભ મંજૂર કરવા બાબત

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.